

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 " trimestre.
Un número sol. 1 "
Anuncis á preus convencionals.

LA QUESTIÓ SOCIAL OBRERA CONSIDERADA DESDE UN TERRENO MECÁNICH

III

Hora es ja donchs d' estudiar quina es la causa que nosaltres considerém determinant, interrogant á l' historia dels últims sigles, la transformació que s' ha realisat, en lo camp de la activitat industrial y mercantil, pera apreciar en tot son valer las diferencias que l' allunyan de la activitat industrial y mercantil de tots los demás sigles de l' historia.

Totas las primeras materias qu' en sa vida de relació necessita l' home, si no las produheix espontáneament la naturalesa, tenen de rebre existencia artificial, creantse aixís totas las arts y las industrias manufacturas, fabrils y mercantils.

L' enginy del home, dongué en los primers moments, existencia als rudimentaris productes ab que queda satisfeta exclussivament la necessitat primera; més tart ja dedicá sa activitat á crear útils pera millor arribar al fi qu' es proposava, creant ab forma primitiva, los primers ensaitjs de disposicions maquinals. Totas las transformacions realisadas necessitavan indispensablement una forsa y una determinada direcció de mohiment. Aquest era l' element predominant quan las forsas motrius estigueren reduidas á las forsas corporals huma-

nas. Més tart cresqué sa intervenció, gracias al aprofitament d' altres forsas animals, y en particular quan demanaren auxili, ja á las corrents d' aygua, ja d' ayre, creant los encara anomenats molins de vent y las primeras máquinas motrius hidráulicas que tan poderosamente tenian que auxiliar al home en son treball.

Aixís desenrotlla totes sas industrias la humanitat fins á últims del segle XVII en que, per primera vegada, veyem realisada l' obra que portava en son si lo germen de tota la industria moderna, y 'l germen també de la qüestió social obrera.

La máquina de vapor ha cambiat lo modo d' ésser de la societat civilisada, ja no es la direcció en lo mohiment lo que preocupa als industrials ab preferencia, sino qu' es te forsa motriu en abundancia, y á ella s' acut á demanar auxili. La máquina de vapor y en ella simbolisada tota la restant forssa motriu es, com havem ja dit, lo verdader caràcter distintiu de la nostre época, ella ha originat lo progrés mecánich, originat lo que tan acceptadament anomena Reuleaux la máquina-factura, y ella ha originat en consecuencia lo desvetllament de tota la classe treballadora. ¿Perqué no cercar donchs en la mateixa máquina de vapor ó en diferents máquinas motrius, la solució llògica y natural de la qüestió social obrera?

La máquina de vapor tal com ha sigut coneguda fins are es més pràctica y económicament més productora, quan major siga la forsa que pot trasmetrer. Com que la qüestió que 'ns ocupa, está tan intimament lligada ab la qüestió económica, no está fora de nostre objecte la observació precedent, ja que aquesta observació, en si mateixa fora del domini de la mecánica, porta com á consecuencia final, que la máquina de vapor tal com ha estat executada fins avuy, no 's pot recomanar baix lo punt de vista social.

La creació de máquinas de gran potencia porta com á consecuencia llògica é inevitable, la acumulació de capital y la acumulació de treballadors. Los inconvenients pràctichs de la gran acumulació de capital aplicat á la industria, son tan evidents com de fatals conse-

quencias. Econòmicament una indústria desenrotllada ab tots los perfeccionaments que la ciència reclami, com ho seria aquella que s'explo-tés ab capital inagotable, es en realitat un monòpoli. A sos voltants tots los industrials rudimentaris que exercían lo que 's pot denominar la indústria domèstica, ja no son independents com avans eran, y si la gran indústria jutja convenient la desaparició complerta dels mateixos, pot fàcilment fer ruïnosa la petita indústria y la victòria es segura.

Tots los individus que á un orde especial y determinat d' activitats se dedicavan, tenen que sol·licitar cabuda en los grans centres industrials, perden tota individualitat é independència.

Com á conseqüències lògiques y fatals, lo salari que l' obrer percibeix es cada dia més reduït, los horas de treball traspassen los límits de lo humà, los llassos de família ab totes sas conseqüències socials, van desapareixent paulatinament, y deixat l' obrer sense possibilitat d' iniciativa pròpia, substituït en son treball intel·lectual y meritori per mecanismes, que si be son inconscients, executan ab perfecció y regularitat matemàtiques, la operació per qual han sigut creats, no es pas estrany que 's queixi y demani lo lloch que de dret dintre la societat humana li pertoca.

E. Buxó.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo tractat entre Cuba y 'ls Estats Units, que 'ns ha clavet entre cap y coll l' *il·lustre jefe* del partit conservador, comença á moure tal rebombori, que si no fós l' orgull y tossuderia de nostres polítics, no hi hauria pas més remey que procurar per un arreglo.

Ja no es sols Catalunya que 's queixa de 'ls desacerts econòmics de 'ls *il·lustres jefes* de la política madrilenya, las demás regions d' Espanya, fins las que 'ns tractan sempre d' egoïstes y rebeldes, posan 'l crit al cel contra 'l malaventurat conveni que posa Cuba als peus d' una nació estrangera.

Y aixó qu' aquesta vegada ha sigut 'n Cánovas mateix qui ha fet los tractes, sens dubte per fer acabat 'l maco y demostrar que sense ell no hi ha Espanya possible.

¡Pobre Cánovas! li ha ben sortit lo tret per la culata.

Fins sos mateixos correligionaris reconeixen que 'l tal conveni comercial, es lo més desastrós que s' ha concebut ab tot y ser tan detestables pera Espanya, los que acostuma á celebrar la política de desordre y ruina que desde Madrid nos governa.

Aixís veurán los ilusos, qu' aquestas figuras decorativas que posan al frente de la política, ab tot y 'l títol tal inmerescut de *eminente hombre de Estado*, que tot sovint 'ls hi aplican, no son més aquelles bombas de sabó que fa la quixalla, y que al primer entrebanch ab que topan, se desfan y 's fonen pera sempre, junt ab la sobèrbia y vanitat que las inflava.

Com si no fossin prou los disbarats que fins ara ha comés lo partit que mercés al *turno pacífico de los partidos* 's cuida actualment dels destins d' Espanya, 's tracta ara de cometren un altre ab la comarca de Lleyda, que n' hi haurá per llogarhi cadiras.

Després d' haverlos concedit als pobles d' aquelles encontradas, y votat y aprobat per las Corts, lo tractat del ferro-carril del Noguera Pallaresa, surt ara 'l ministre de la Guerra ab la *pata de gallo* de la *Defensa Nacional*, y 'ls vol cambiar la ruta aprobada, ab tot y que aixís clava á la miseria á tota aquella desgraciada comarca catalana.

¡Quín respecte á las Corts los que tan blasonan de parlamentaris, y d' amagat rompen los tractes fets, faltant als més extrictes debers de la justicia!

¡Quín respecte á sas promesas, los que pujaren ab poder pera fer la felicitat del pays, y no fan altra cosa que sembrar la ruina y desolació per totas bandes!

Y com si aixó no fos prou, en vista de l' exitació y desespero de Catalunya, tota y sobre tot de la comarca de Lleyda per aquesta nova arbitrariedad, lo ministre de la Guerra pensa enviar uns quants batallons més á aquelles encontradas, lo dia que s' aprobi 'l nou trassat de la *Junta de Defensa Nacional*, per si convé calmar los ánimos dels perjudicats y burlats per la colla conservadora.

¡Es lo que 'ns faltava!

Tornar á aquell temps de la rahó de la forsa y 'l dret de conquesta.

Ja fa temps que nosaltres declarem en públich que á Catalunya se la tracta com á terra conquistada, y avuy ve á donarnos la rahó los batallons que 'l ministre de la Guerra prepara pera enviar á Lleyda.

En lloch de rahons convineents, infanteria y cavalleria.

Son los procediments de Felip V, en mans dels desnarits qu' avuy per avuy remenan las cireras.

Deu vullgui que Catalunya no perdi la paciència y, escarnida y maltractada, recordant 'l pacte per lo qual entrá á formar part del Estat espanyol, pretengui que 's cumspleixi.

Las corridas de toros han causat aquesta setmana un sens fi de desgracias y escandols.

¡A quin extrem deurá haver arribat que fins los periódichs toreros madrilenys demanan que 's prohibeixin las corridas de toros en las que no lluytin los toreros de debó.

A nosaltres 'ns sembla que per acabar d' una vegada ab tanta sanch llensada y tanta autoritat escarnida lo millor fora prohibir en absolut tota mena de corridas de toros, en nom de la civilisació y de la humanitat.

Llástima que 'l govern te tanta feyna en burlarse de Lleyda, en entregar á Cuba, comercialment parlant, als Estats Units, y omplirnos de bitllets del Banch d' Espanya, que no li sobra temps pera ocupar-se de lo que tant alt posaría 'l bon nom de aquesta desgraciada terra.

Are com are, lo primer es arruinar lo pays y faltar á las promesas fetas en la oposició.

Be quedarà prou temps pera prohibir las corridas de toros, quan no hi haigi ni gent ni dinés pera anarho á veurer.

Creurían nostres llegidors, que 'ls pobres catalans de Lleyda, en lloch de bonas paraulas, per la miseria que 'ls hi preparan ab lo del Noguera Pallaresa, encara reben burlas dels governants de Madrit?

Donchs aixís es, y aixís ho proban las paraulas del ministre de la guerra quan los hi diu que haurian de ser mes espanyols y menos regionalistas.

Justament als fills de Lleyda, que han pecat sempre per massa espanyols, tenint diputats cuneros, parlant casi 'n castellá y no recordantse de las justas aspiracions regionalistas.

Quant justament si se 'ls hi fa are la traveta es tan sols per ser massa espanyols, ó massa anyells que es lo que vol dir lo ministre de la guerra, que potser no passaría en altres pobles que tinguessin conciencia de lo que eran y de lo que son y volguesin ser lo que 'ls pertoca.

Ja 'ls hi va recomanar temps endarrera 'n Cánovas, dihenlos hi que *fuesen cada dia más españoles* qu' aixís 's burlarian d' ells mes fácilmente.

Perque 'ls governs de Madrit son aixís; ab 'ls fortas, humiltat y cortesanía; ab los débils, soberbia y malas formas.

!Y recomanarnos ells que siguen mes espanyols;

¿Havem de ser espanyols com ells qu' arruinan Espanya, matant totas sas fonts de riquesa?

¿Havem de ser espanyols com ells que 's burlan de tot lo d' Espanya y sols troban bo y de gust lo de l' extranger?

No, no serém pas nosaltres los qui seguim sas teorías.

Ben al contrari; siguen cada día mes catalans y serém cada día mes espanyols.

Que qui treballa per la seva regió contribuëix al benestar general. En cambi ells que volen ser tant espanyols, treballan sols pel benestar propi.

SANT JULIÀ DE ALTURA

Estihuejant en la casa Ustrell de Sant Julià de Altura, masia que per son aspecte y per los fragments arquitectònich-arqueològichs que encara guarda, recorda altre casa senyorial que en los temps feudals dominavan

en las respectivas comarcas, termes ó encontradas, (1) y recordant que de la iglesia de Sant Juliá de Altura, no s' ha ocupat l' excursionisme catalanista, no perque no l' hagi visitada sino tal volta per la escassa importancia que devant de la arquitectura retrospectiva verdaderament té, vaitj proposarme saber lo poch ó molt que desempolvant l' Arxiu parroquial que ab amor é intel·ligencia guarda l' actual Rector Rvnt. D. Joseph Planas, pogués traurers del oblit en que fins are jagueren los llibres y documents de dita parroquial.

Apesar de la época relativament moderna á qué 'm semblava pertanyer la esmentada iglesia, certs detalls com la bisantina portalada, ab lo gòtich escut de sobre d' ella la font baptismal y la pica de l' aygua beneyta de la época románica y 'l rosetó de la escala del cor, la custodia é insensers de factura gòtica que en dit temple poden veurers, 'm feya esperansar la troballa de quelcom relacionat ab lo que degué esser l' actual iglesia en altres temps mes remots.

A dit efecte me veijí ab lo prenomemat Sr. Rector y encare que 'm desesperansés respecte á lo que 's pogués trovar en lo consebut Arxiu, lo remoguerem y examinarem minuciosament. Lo primer que vaij alcansar vá esser lo convenciment de lo que sospitava: so és: que ans de l' iglesia que avuy s' aixeca en lo terme de Sant Juliá, n' hi hagué un altre d' época llunyana. Ho provan, sino la asistencia de datos corrents, los tres pergamins del sigle XIII que en dit Arxiu se custodian, un d' ells d' en Pere de Tarrassa, senyor que allavors era del castell y castre de Tarrassa y que son concessions fetas á la parroquial de Sant Juliá. Y es de suposar que la iglesia vella fou edificada en lo lloch que ocupa la de avuy perque no sols ho revelan las vellas pedras que 's vehuen en las bases de las paredes sino qué no 's trovan restos d' edificacions antigas en los vols de la iglesia per mes que algunas de las pessas de terra que posseheix la Rectoría, son del domini de aquesta desde molt avans de que 's construhís lo

(1) Efectivament la masía Ustrell, en los sigles XIV y XV d' Uyastrell y en los següents fins á mitjans del passat, Ullestrell, té l' aspecte de una de aquellas casas fortas que consemblants als castells que defensavan als castres eran lo refugi y guarda de la gent del plá, puix qu' encare s' hi notan las murallas aspilleras, detalls que denotan la configuració de las almenas, portals de entrada al pati y d' entrada á la casa rodejada tota ella de fossos, defentsats per troneras y la torre d' entrada qu' encare s' aixeca airosa, elegant y robusta ab sa tronera característica, y aspillera per tot arreu. Es un edifici tot de pedra de la etat mitja que recorda encara la grandesa ab sos gòtics ventanals y portaladas á punt rodó, quins amos, en altres temps cavallers y que exersiren per son llinatge, cárrechs tant importants llavors com los de familiar del Sant ofici y de batlle de Tarrassa y las parroquias del terme y quin escut de sa noblesa s' ostenta molt borrós en la portalada de la torre del homenatge, deixaren bonas mostrars de sa festivitat, en los molts ventanals y puntas gòtics de la casa, cap d' ells igual per lo dibuix de sa escultura.

mes modern temple, además de que la portalada d' entrarhi té trassas de no haverse mogut may del lloch ahont avuy es, ja que si bé de las bases de dita porta al plá de terra, hi ha uns quatre pams, aixó no vol dir més sino que l' aixecaren per ferlo mes alt conforme á la costum moderna.

Se trovan també en dit Arxiu alguns altres pergamins del sigle XIV, XV, XVI y XVII aixís com també un bon nombre de llibres parroquials y d' escripturas públicas que en aquells temps redactavan los Rectors en sas parroquias faltadas de Notari corresponents als antedits sigles y molt principalment al XV, y en quins documents se fá sempre referencia á la parroquial iglesia de Sant Juliá. Y no obstant, per desgracia no he pogut trovar res pertocant ni á la construcció del vell temple ni á la consagració de aquest ni del actual. Sols aportaré donchs los datos que, extrets del repetit arxiu, vindrán á constituhir una demostració de que l' actual iglesia, més que esser alsada en lo siti que ocupá la vella, fou renovada en part, deixant integra la nau desde 'l cor situat al capdevall d' ella fins al cimbori, quin cos encara ho es del vell temple.

Obrim sino lo primer llibre que 'ns ofereix datos dignes de publicarse, senyalat ab la lletra H, y 'ns topém ab lo contracte que feren lo Rvnt. Pere Pau Pou, rector de Sant Juliá, com á obrer major de dita iglesia lo magnífich senyor Fransech de Oms (de Barcelona), Jaume Maduxer y Joan Massaguer, obrers, Joan Sales, Pere Argelaguet, Joan Argelaguet, Pau Arnella, Joan Viloca, Pere Barba, Joan Sabater, Jaume Valcorba del Sol, Pere Joan Borrell, Barthomeu Llonch, Barthomeu Oriach, Barthomeu Sellent, Barthomeu Font, Antich Vallaneda y Antich Ribatallada, pagesos de la parroquia, de una part y d' altre Jaume Cabrer, mestre de casas de la vila de Riudoms 'l 11 de Desembre de 1611.

Respecte á que aquest devia encarregar-se de fer un cimbori, ab la mateixa alsada, amplaria, rodaria y gruix de parets, voltas y arcadas d' obra cuyta, que las existents y la sagristia ab las mateixas proporcions y trassa, y ab los mateixos pactes continguts en un acte de concordia, que anteriorment 'ls obrers feren á Pere Armat, mestre de casas de Caldas de Montbuy, y ab la expressa condició de comensar las obras 'l próxim Abril. De modo que si devian estar subjectes á la trassa de las arcadas, parets y voltas ja existents, senyal de que 'l temple ja existia en part ó més reduit, cosa que per altra part ja ellas mateixas atestigüan ab sa trassa antiqüada (1).

Per ditas obras s' obligaren los obrers á donar al dit mestre, 210 lliures,

(1) Todas las inscripciones del interior del temple son no obstant del darrer sigle. En lo cor hi ha un escut que está fetxat l' any 1723, y las llosas sepulcrales son una del Rector D. Francesch Oriach, de 1727, altre de la familia Sala y Viver, altre de 1741 y altre del Rector D. Francesch Sala y Maduxer, que ostenta un escut ab dos estrellas.

ab tal además de que si las embellís se li pagués l' excés de aytals embelliments.

Més enllà 's trovan en dit llibre uns capítols firmats al 4 d' Agost de 1615, entre 'l Rector y obrers que ho eran Barthomeu Font, Barthomeu Llonch, y los pagesos Borrell, Ullestrell, Ferrer, Barba, Ribatallada, Viloca, Vallcorba del Sol, Oriach, Sellent, Vallaneda y Vallcorba de la Serra, ab Pau Bonvilar, donant á aquest lo encàrrech de aportar tota la manobra necessaria á las obras de la Iglesia, só es, cals, arena, sorra, obra cuyta, entenas y demás, per lo preu de 100 lliuras, mediant que la obra cuyta sigués sols dels forns de 'n Oriach y de 'n Argelaguet.

Després ab fetxa 10 de Maig de 1616 hi ha altres capitulacions fetas entre 'l Rector, obrers y pagesos y en Cabrer, mestre de casas, éssent árbitres y componedors de las discussions que 'ls promogueren, los mestres de casas Antich Pons, de Caldas y Leandre Arbell de Barcelona, y en quinacordaren que per fer una cosa útil y d' art, dit Cabrer hagués de pujar los pilars conforme á la trassa designada, y rompre la volta de la iglesia y paret, pera que los pilars anessen lligats sobre de la *paret vella*, los esperons y tanca de las capellas de la part de mitjorn haguessen de pujar fins al capitell, de gruixaria de quatre pams, y 'ls archs de las capellas faedoras haguessen d' estar de la mateixa manera que 'ls de las dos capellas llavors fetas. Que 's continuessen los capitells ab la motllura dósica, y que de l' un al altre corressin los collerinos de guix. Que los tres archs fossen dobles y á punt rodó, pujantlos de la mateixa amplaria dels pilars ó peus drets del gruix d' una rajola de cap. Que entre 'ls archs dobles se fessen tres voltas ab bombadas al mitx. Que 'ls quatre formarets fossen á punt rodó, y que desde ells á la paret de mitjorn se fés una volleta, y desde aquésta als esperons un portalet.

Que desde 'l capitell al enrajolat ó passejador de la porxada hi hagués set pams. Que 'n la paret de mitjorn si fessen tres finestras. Que las barbacanas tinguessen tres pams y mitj, entenent que la taulada del cimbori fos á quatre vents.

Que s' hagués de fer una paret tirada pera clourer la *iglesia vella y la nova* prenent dessobre de la *vella*, la qual 's posés devant l' últim arch doble, y 's pujés á clourer ab la golfa y en la de dita iglesia. Que enrajolés la iglesia tant la *vella* com la *nova*, fent los altars de guix ó morter, deixantlas ben emblamadas.

Además se diu en dit contracte que devia donarse al nomenat mestre 270 lliuras per tot lo ja fet, acabantse aytals capítols per anular tot lo contractat anteriorment.

Segons se desprén del consell de parroquians celebrat 'l 14 de Juny de 1618, s' havian imposat tots ells una quota anomenada *coranté* á obs de las obras de la iglesia, puix que en dit consell acordaren cambiár

aquest sistema de subvenció per lo d' una talla que 's feren, y en la que cada hù hi contribuïa anualment segons sas possibilitats.

Per fi, es de notar lo que per concloure aquest llibre, diu y firma en sa darrera plana lo llavors Rector de Sant Julià, Dr. D. Jaume Bogunyà, ab aqueixas mateixas paraulas; «Fas memoria com se feu lo campanar de la mateixa iglesia á l' any 1693 (1) y dit any se feu lo globo de plata de la Reserva y també lo Vericle, y á 9 de Desembre de 1698, se comensá lo retaule major de Sant Julià, y s' acabá lo dia 3 de Juny de 1700, per las quals obras doná ab diners cent lliuras, y tot lo sobredit se feu y també lo retaule de Sant Sebastià, sent jo lo infrascrit Rector de la present iglesia.» Fas eixa memoria no per altre fi sino perque se alenten los senyors Rectors mos successors, y perque se servescan quant veurán la present memoria de dirme una absolta per amor de Deu com los ho suplico.»

Vaitj trovar lo compte del vericle y reserva que porta la fetxa de 23 de Octubre de 1687, per compte dels tutors y curadors de Jaume Salas, pujant dit compte 51 lliures y 18 sous.

Respecte al altar major, hi ha en altre llibre, titolat *Llibre per la Iglesia de Sant Julià, ahont se acenta lo de la obra y de las ánimas*, un consell dels caps de casa parroquians, tingut com de costum á la sagristia, en lo quin, lo Rector Rvnt. Bogunyà, proposá que 's fés lo retaule del altar major, perque la iglesia estigués «ab la decencia y decoro, se deu donar al culto que apart causa burla y es cosa molt indescent lo estar tan derruit y tan pobre», ja que la iglesia s' ho mereixia, y erán los parroquians personas prou acomodadas per pagarho. Aquestos que foren los pagesos Sala, Ferrer, Sabater, Oriach, Arjalaguet, Figueras, Cuniller, Massaguer, Llonch, Planas, Viloca, Manyosa, Vallaneda y Bonvilar, acordaren fer una talla per costejarlo. Era '18 de Mars de 1699.

La lluminaria del Sant Sagrament comensá en l' any 1679, fetxa raho-nablement, pensant en que 's comensaria de nou 'l cult ja en la nova iglesia.

A Sant Julià hi havia la costum de que en lo primer dissapte de Maig, set parroquians després de oïda la missa especial anavan com á romeus en la professó que sortia de la iglesia, per acompanyarlos fins á la avuy casi del tot enderrocada capella de Santa Maria Magdalena de Puigbernát, situada prop de Matadepera, y que fou en lo sigle XV important convent de monjas, penitents ó d' arrepentidas, y en la s' hi celebrava solemne ofici ab sermó. Aquestos set romeus se juntavan després á la professó que cada any sortia de Tarrassa, y ab los pelegrins de aquélla, llavors vila, y de las parroquias del terme, que eran Sant Pere y Sant Quirse de Ta-

(1) Una de las campanas grossas porta l' any 1646.

rrassa, Sant Miquel del Taudell, Sant Martí de Sosbert, Sant Vicens de Junqueras y Sant Julià de Altura, anavan á visitar la Verge de Montserrat. Quant tornavan á sa iglesia, los de Sant Julià repicavan las campanas, se 'ls rebia á las portas de la iglesia, y se 'ls donava un refresch.

Desde l' any 1782 se trovan anotats tots los romeus que 'l primer any los tocará esserne en un llibre, en que hi constan tots los aniversaris, missas y demés fundacions que posava la iglesia, y quin nombre prova la importancia que en altres temps alcanzá. En lo 1835 cessá aquesta costum «per las circunstancias dels temps», segons se diu en dit llibre, y que serían la créma dels convents, y persecució de sacerdots y relligiosos; més en lo de 1845 torná á renovarse, per més que ja fa anys que ha desaparecent de nou.

Al darrer full de aquest llibre s'hi llegeix una curiosa «Nota dels tochs de campanas que se acostuman fer en las festas, combregars, extremauncions, funerals, bon temps y albats.»

Escassos son aqueixos datos pera donar una idea de lo que fou, y es la iglesia de Sant Julià de Altura y de la parroquia, y terme que abrasava més lo corch del temps la deixadesa dels passats en lo que pertanyia á la conservació de los que molts d' ells tenían per paperots dolents é inútils, y las guerras que assolaren nostre pays, han sigut causas suficientes per fer molts voltas impossible, lo ressuscitar lo passat de molts de las nostras cosas. Consta precisament, además, en un dels llibres de dit arxiu parroquial, que 'ls francesos també clavaren las unglas en ells, quins papers desapareguts, com molts d' altres documents y obras d' art robadas en aquellas guerras, figuran també tal volta en los arxius, bibliotecas y museos de la nació vehina.

Que se 'm perdoni la publicació d' aquest esbós tant descuidat, es mon únich desítj. La precipitació ab que ha sigut confaccionat, no m' ha permés 'l pulirlo. Pot per altre part que fins ja que no en sa forma ni en son fons tinga ver interés; més al fi no he de amagar la esperansa que abrigo, de que 'n tindrà quelcom als menys per los habitants del terme y parroquia de Sant Julià de Altura, als que 'l dedico.

J. SOLER Y PALET.

Agost de 1891.

¡PAU!

Prou tindré pau, quan en extranya terra
me llensin los fossers dintre d' un clot,
y 'ls cuchs aniuhin en ma boca aixuta,
y s' enverinin al menjar's lo cor.

EDUART TODA.

CORRESPONDENCIA

S. Esteve de Castellar y Agost de 1891.

Molt Sr. meu: acabém de dar terme á nostra festa major, altre de tans aplechs que celebra nostra aymada terra pera renovar los pobles y estrenyer los llasos de familia, rebrer y comunicar impresions, tot voltant abundosa y nutritiva taula, fén voleyar algun sentit bríndis; al compás de bona música, esbargint aixís lo cap del trevall diari y reforçant lo cos ab lo menjar y alguna confortant beguda.

Si bé la nostra localitat, per lo reduhida no dona gran material pera una correspondencia, ya que no sab moures de lo comú y general dels pobles aprofitaré tot lo que hagi donat pera borronar unas pocas paginas.

Per ser festa la vigilia, s' aprofitá un concert per la nit del disapte en los elegants salons de ball, ricament adornats, anomenats *Vinyas* y *Sardanet*, executant ab la precisió y acert artístich las acreditadas orquestas *Escalas* y *Fatxendas* algunas composicions dels seus escullits repertoris que meresqueren los aplausos del numerós públich.

En los dos dias següents los esmentats músichs per la tarde y nit divertiren la jove-nalla en los exercisis del ball ahont, com es sabut, la nota dominant es lo bullici; la alegría, y lo vertiginós moviment, que tant alegra al mateix home madú, que en éll recorda tota la poesia del seu passat, dits recorts rejoyeneixen al vell mes que sia per breus moments y lo convidan á gosar ab fruició, reproduint en sa imaginació aquella hermosa página de la sua vida; la joventut. ¡Qui no recorda ab gust y dalé grant los mellors dias de la seva existencia, tant prenyats de ilusions, tant plens d' estètica!

L' ordre més cumplert dominá 'n totas aquestas festas, y com es comú en aquesta localitat, y que ab noble orgull tots dihem, las autoritats no tenen necessitat de corretjir á ningú, ni tan sols amonestar.

Plens de gom á gom los balls, cafés y casas del poble, tothom sab portarse bé, lo mateix los molts forasters que acudiren com los nostres, altament obsequiosos ab ells, societat armónica, digna de tota llibertat com se gosa aquí.

Lo temple del Senyor estigué abundadosament iluminat, posant de relleu las ricas dots artísticas, que li han donat lo títol de *joyá d' art*.

Lo clero nostre á la altura del mateix temple oficiá los divins oficis ab tot lluhiment: ab cant y música, á cárrech d' aquest coro d' aficionats, acompanyats per l' armonium, reforssat per lo contrabaix del senyor Fatjó d' aquesta, y lo violoncello del senyor Socías de Barcelona, la missa que 's cantá fou lo diumenje, la solemne de Gloria del mestre Andreu, desempenyant ab molt acert, las primeras parts lo mestre de capella y organista de Betlem, (Barcelona), senyor Portas, lo segon tenor, Aníbal Jiani, lo tiple don Miquel Juliá, y baix Celeste Sacharti. Lo senyor Portas després de la Consagració improvisá un hermós *Benedictus* de sabor altament religiós, que cantá ab tot lo sentiment y delicadesa de bon artista.

Digué lo sermó lo Rvnt. Dr. D. Eudalt Casanyer, Canonje del Pi, que ab la senzilla y eloqüent eloqüencia, que 'n altres ocasions admirarem, prová la inmensitat del Amor Diví envers l' home, éssen la doctrina trascendental del Deu Etern de la Trinitat Divina, y com á conseqüencia lógica la Divinitat de Cristo que com á última prova d' amor instituí lo sacrament Eucarístich, exposat en aquell moment en l' altar.

Per la tarde vá celebrarse solemne professó, qual pendó corria á cárrech del simpátich propietari don Joseph Comas y Barbany, qui pot estar satisfet del molt y escullit acompanyament, las bonicas marchas de las dos esmentadas músicas, que unit als *motetes* que 's cantaren en lo curs, acompanyats de contrabaix y violoncello, feren un dels actes més brillants de dita festa.

Al següent dia dilluns, per primera volta 'n aquésta, se celebrá ofici de difunts, cantantse per las ditas parts la tan celebrada missa de *réquiem* de don Manció Ferrer de Manresa; al final d' ella lo mateix orador sagrat, com oració fúnebre, digué una també, eloqüent improvisació, en la qual demostrá la necessitat d' altre vida, y del premi ó cástich, després de la mort física, assentant ab bona argumentació, la espiritualitat, immortalitat, llibertat y responsabilitat de l' ánima.

No obstant al volguer localisar l' ánima 'n lo cos orgánich, se feu partidari d' escola, Aristolétich. Llástima que las demostracions de la fisiología no hagin fet pés en dit orador pera convencel de que la residencia del esperit anímich, deu fixarse únicament en lo cervell, com á centre únich també de percepció, y com á única entranya per medi de la qual pot manifestarse l' ánima 'n sas operacions intelectuals, sensitivas y efectivas; tot lo que vullgui separar avuy lo treball psicológich del experimental ó fisiológich, se troba esposat á un ridícul, donchs la fisoloffia trascendental, deu pagar tribut á la experimentació científica, com tantas altrás ramas del saber, y deixarse convencers de las corrents progressivas de la ciencia de observació. Demostrada com se trova la necessitat de la vida en los sers vius, deu borrar-se de la psicologia, la idea de que l' ánima informa 'l cos, y en sa conseqüència de que se trobi difundida 'n tot ell.

L' ánima deu residir pura y excludivament en lo cervell, ya que aquesta entranya se trova organizada sols per eix fi, só es pera las manifestacions anímicas y espirituals.

Lo próxim diumenje celebrarà sa festa lo vehí poble de Sant Feliu del Racó, ahont se espera la concurrència de eixa tan aficionada al esbarj d' aquellas riquíssimas fonts.

Hasta altre dia te lo gust de oferirse son aten

Lo Corresponsal.

NOVAS

Los elements dispersos que fins al present cooperavan, cada hu per la seva banda, y á mida de sas forsas al moviment catalanista s' han unit, conservant en pró verdadera independencia, pera la mellor organisació de las forsas del catalanisme, y han constituhit la *Unió Catalanista*, la qual consta de tres organismes: lo *Consell de representants* de las corporacions unidas, ab caràcter promovedor y directiu; la *Assamblea general de delegats* de las poblacions y comarcas catalanas ab caràcter deliberatiu y resolutiu; y la *Junta permanent* de la UNIÓN ab caràcter executiu. Dits organismes tenen cada un d' ells ben deslliuradas sas respectivas atribucions pera poguer treballar mellor, havent sigut tant profitoses los esforços del primer y del últim, aixó es del Consell de representants y de la Junta permanent que molt aviat segons las nostras noticias se reunirá á Manresa l' Assamblea general de delegats, quina immensa importancia pot deduhirse dels noms dels delegats que per allá s' han nombrat y que serán representants de totas, absolutament de totas las comarcas catalanas y de la trascendencia dels temas que han de discutirse y que son l' un

d'ells, las "Bases de la Constitució regional catalana," y l'altre "Medis pera procurar la aplicació total ó parcial d'aquestas bases."

La *Junta permanent* la forman los senyors següents: *President*, D. Lluís Domenech y Montaner, de Barcelona; *Tresorer*, D. Pau Font y de Rubinat, de Reus; *Vocals*, D. Joaquim Vayreda, de Olot, y D. Pau Colomer y Oliver, de Sabadell; *Secretari*, D. Enrich Prat de la Riba y Serrá, de Castelltorsol.

La *Assemblea general de delegats* consta de més de 250 individus representants de totas las poblacions y comarcas de Catalunya; havent sigut nombrats per aquesta ciutat nostres compatricis, D. Antoni de P. Capmany y D. Modest Durán y Folguera.

Per avuy sols resta dir que tenim las més falagueras esperansas en la *Unió Catalanista*, tota vegada que en la llista de delegats hi trobem á més dels noms dels més fermes y caracterisats catalanistas, moltas personas de gran posició y arraigo á Catalunya que pensan com nosaltres, los quals no es de duptar, formarán un programa prácticch pera la verdadera y sólida organisació del catalanisme.

Ha visitat la nostra Redacció *La Trompeta*, *Setmanari Bilingüe humoristich-Literari* que veu la llum en aquesta ciutat.

Li tornem lo saludo y acceptém gustosos lo cambi.

Avuy se posará en escena en lo *Teatro dels Camps de Recreo*, l'aplaudida sarsuela en 3 actes *Las Hijas de Eva*.

Lo distingit metje forense d'aquest Partit D. Narcís Mundet nos ha enviat un folleto baix lo titol de *Varios casos raros*, que conté una serie d'articles publicats en la *Gaceta Médica Catalana* y que son un detingut estudi de diversos casos que s'han presentat en en la clínica del autor, qui descriu ab elegant istil, abundancia de detalls los fenómenos prácticchs, fills de una escrupulosa observació que de segur ha de donar molta llum á la ciencia médica. Felicitém á son autor y agraphím la deferencia de que hem sigut objecte.

En la darrera sessió celebrada per l'Ajuntament de Barcelona acabat lo despatx ordinari lo senyor Roca y Roca feu us de la paraula pera explanar una mocio. Se referia á lo que succeeix á la provincia de Lleyda ab lo projectat ferrocarril del Noguera Pallaresa. Lo senyor Roca y Roca, ab frases molt dignas y patrióticas, feu veurer la necessitat de que l'Ajuntament de la capital de Catalunya se posi al costat del poble y de las corporacions de la provincia de Lleyda y posi en joch tota sa idfluencia ab lo Govern pera que no siguin desayradas las pretensions justíssimas dels lleydatans. En aquest orde d'ideas demaná que, ab lo carácter d'urgent, l'Ajuntament acordés de moment remetre un telégrama al senyor president del Consell de ministres abogant per la prompte construcció del ferrocarril.

Acordada la urgencia de la mocio, fou aprobada tot seguit, y s'expedí al Govern lo següent telégrama.

"Excelentíssim renyor President del Consell de ministres.—L'Ajuntament constitucio-nal de Barcelona en sessió d'avuy ha acordat per unanimitat dirigir-se á V. E. impetrant

son valíós apoyo en pro de las pretensions manifestadas nnánimament per la provincia de Lleyda, encaminadas á la més próxima construcció del ferrocarril del Noguera Pallaresa, en cumpliment de la ley de 188, votada en Corts.—L' Alcalde constitncional president Porcar y Tió.,

Felicitém al Sr. Roca y Roca y al Municipi de Barcelona per aquest acte de justicia y que demostra la bona germanó ab que deuhent estar unidas totas las provincias catalanas, mes y mes tractantse d' assumptos de tan vital interés [per Catalunya com ho es lo del ferrocarril del Noguera Pallaresa.

Creyém que la conducta del Municipi de Barcelona deuria esser mirada per tots los Ajuntaments de Catalunya.

En lo certamen literari que durant la festa major de Manlleu tingué lloch en aquella vila obtingué lo premi de la flor natural don Jaume novellas de Molins per sa poesia "La mort del vell,, qui elegí per reyna de la festa á la senyoreta donya Maria Puget y Munt. Obtingueren los demés premis los escriptors següents: Don Jaume Boloix y Canela, don Ramon Suriñach y Baell, lo notari don Domingo Torrent y Garriga, per sa historia de Manlleu, don Pere Dallarés, rector de Ribas, lo catedrático de Madrid, senyor Soler y Arqués, don E. Benagas y Cots y don Talenti Baulenas y Viñas.

Se concediren dos accéssits á don Mariano Collí y Collell y una á cada dels poetas: Don Francesch Ubach y Vinyeta, don Joan M. Casademunt, don Jaume Casas y Pallarol, don Joan Güell, don Joseph Pont y Dalmau, don Pere de Palol, don F. Marull, don J. Ayné y Rabell y don M. Rocamora, Fo discurs lo llegí lo president del Jurat don Martí Genís y Agilar y doná las gracias l' individuó del Jurat don Francesco Xavier de Prats.

Consecuencias del bárbaro espectáculo nacional:

En las corridas de toros que 'l dissapte últim se celebraren en diferentes poblacions de la Península, han resultat ferits ó contusos los següents diestros: A Xativa, l' espasa Arana ab una contusió en la cuixa esquerra, lo picador Alabau (*Vintiundit*) ab una conmoció y Dias ab lo bras dret fracturat. A Jaen, l' espasa Gorete fou agafat pel tercer toro que li causá una ferida de quatre polsadas en la cuixa dreta. També tingué que se portat á la enfermería un picador. A San Sebastian, lo picador Pepe (*el Largo*) fou retirat á la enfermería ab lo trencament de la clavícula esquerra. En Jerez, l' espasa Reverte fou tirat á terra pel primer toro, que li dona una banyada en la cama dreta. Lo sustituhí Quintito, que fou agafat duas vegadas, encara que sense consecuencias. Lo banderiller Alvarado sortí també ab una ferida en una cama. Además, en la corrida celebrada á Vicalvaro foren ferits gravament set aficionados, dels quals se creu que un no podrá salvarse. Y per coronament de tant exquisit ramell á San Sebastian per resultat cobarts los toros hi hagué un un escándol colosal que durá tota la funció essent la autoritat que presidía obsequiada ab tots los calificatius denigrants que 's pujan imaginar.

Vaja que lo famos espectáculo cada día 'ns civilisa més.

Referintse á la segona quinzena d' aquest mes diu Noherlesoom en son butlletí meteorològich:

"Poch accidentada será, porque 'ls cambis atmosfèrichs que 's registrarán en nostras latituds no tindrán gran intensitat. En nostras latituds dihém, á causa de que las trajectorias dels principals meteoros dinámichs d' aquesta quinzena passarán lluny d' ellas.

Lo cambi més important de la quinzena será 'l que comensará 'l diumeage 23. Será degut, en nostra Península principalment, á una depressió situada en lo Nort d' Africa. Al mateix temps se sentirá també quelcom la influencia del anti-ciclón en Espanya en aquest dia.

Los efectes que aquesta duplicitat de corrents produhirá en nostra Península se sentirán ab major intensitat en lo Mediterrani y regions veynas d' aquest mar, ocasionat pluhas tempestuosas, que s' extendrán fins al centre, de vents d' entre SE. á NE.

Lo dilluns 24 quedará sol' anti-cicló, que tenint sa base en aquest dia en lo Báltich meridional, s' extendrá per lo centro de Europa fins al Mediterrani. Per aquest motiu exarcirá sa influencia en nostra Península, particularment en las regions del Nordest, ahont ocasionará pluhas tempestuosas ab vents del NE., que serán generals, aixís com la baixa temperatura.

La major intensitat del anti-cicló, 's sentirá en la europa central; y encare que 'l dimars 25 seguirá essent molt enérgica sa secció en las regions que comprén la trajectoria, será poch sensible en Espanya, fora el vent de entre N. y NE. que seguirá dominant.

Lo dimecres 26, que estará ja en l' Arxipélach inglés lo centre del anti cicló, deuré confondre's sa acció ab lo de invació oceánica. La compabinació d' aquestas duas forsas ocasionará un important centre tempestuós en lo NO. d' Europa, qual acció 's sentirá també en nostra Península, ahont produhirá pluhas que afectarán especialment á la regió septentrional, ab vents del NO, y baixa temperatura,

Encara que en los dias 27, 28 y 29 continuarà son camí pel NO. d' Europa la depressió oceánica, serán poch sensibles sos efectes en nostra Península. Lo dissapte 29, en que extendrá sa acció fins al Mediterrani, alcansará sa influencia al golf de Ilyó y á la regió del Nordest de Espanya.."

Dillins de la setmana entrant se celebrarà á Tremp un *meeting* pera protestar del dictámen presentat per la junta de defensa nacional en lo projecte del Noguera Palleresa.

Al acte hi concurrán representants dels pobles d' aquella conca.

Le Messenger de Midi diu que 'l diumenge últim la música del regiment 122 de líneas de guarnició á Montpeller executa per primero vegada 'l magnífich cant *Coupo Santo*, lletra de Mistral, arreglat pera banda militar per M. Coquitin, músich major de dit regiment. La *coupo santo* es una copa admirablement cizellada que 'ls catalanistas regalaren als felibres de Provensa en agraphiment á la acullida que anys enrera feren á Avinyó al poeta don Victor Balaguer, y demés com á penyora de la fraternitat que ha lligat sempre á Catalunya y al Mitjdia de Fransa. Lo coro avans dit lo cantan los felibres en sa festa anyal, quan beuhen ab dita copa.

ARMONIUMS

GRAN DIPÓSIT DE PIANOS

DEL PAIS Y EXTRANGERS

SE VENEN NOUS Y SE 'N LLOGAN D' USATS

PIANOS

ARMONIUMS

PIANO sen ven un de usat per 70 DUROS
 CAMBIS, REPARACIONS, AFINACIONS

Ventas al Contat y á Plasos

Unich representant en Sabadell

JOAN COMAS FAURA

CARRER DE MADOZ, NÚMS. 31 y 35

ARMONIUMS